

Róźiewicz, Jerzy

"Bibliografija trudow Instituta etnografii im. N. N. Mikłucho-Makłaja 1900-1962", O. W. Bunakowa, R. W. Kamienieckaja, Leningrad 1967 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 14/1, 156-157

1969

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

poprzedzona jest wykazem bibliotek, mających w swych zbiorach „Roczniki TWPN”, i opisem bibliograficznym „Roczników”.

Opis bibliograficzny zawartości podano w układzie chronologicznym. Całość uzupełniona jest dwoma indeksami: autorów i tłumaczy oraz rzeczowym. W pierwszym z nich podano też krótkie dane biograficzne; np. jeśli idzie o naszego pierwszego lituanistę, Franciszka Bohusza: „1746—1820, dr fil., prałat katedry wil.”, albo przy nazwisku Abrahama Sterna: „1769—1842, mechanik wynalazca, dyr. szk. rabinów”.

We *Wstępie* autorzy bibliografii zapowiadają, że na końcu tomiku „umieszczono spis wykorzystanej literatury”. W spisie rzeczy wykazu tego jednak nie umieszczono i, jak się okazuje, w ogóle go w tomiku nie ma.

Z. Br.

Felicja Jałbrzykowska, *Bibliografia zawartości tomów XXI—XXV „Nauki Polskiej”*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław—Warszawa—Kraków 1967, ss. 60.

W 1935 r. ukazała się bibliografia pierwszych dwudziestu tomów czasopisma (rocznika) „Nauka Polska”; opublikowano ją anonimowo w t. 20 tego czasopisma. Kontynuuje ją wymieniona wyżej praca, wykonana w Bibliotece PAN w Warszawie*.

Jest to bibliografia kompletna, w układzie systematycznym, dostosowanym do współczesnych założeń naukoznawczych, różnym od układu bibliografii tomów poprzednich. W trzech działach: I *Teoria i filozofia nauki*, II *Organizacja nauki (działalność naukowa)*, III *Historia nauki*, znajduje się 487 pozycji (dział IV *Skorowidze* zawiera tylko jedną pozycję, czterysta osiemdziesiątą ósmą). Poza głównym zrębem znajduje się indeks osób i instytucji.

Na czele (ss. 5—8) widnieje przedmowa napisana przez Stanisława Herbsta, od 1929 r. pracownika redakcji „Nauki Polskiej”. Autor przedmowy traktuje ją jako „notatkę wspomnieniową”, która ma pobudzić dalsze wspomnienia, mogące stać się materiałem dla przyszłego monografisty czasopisma „Nauka Polska”.

Dział III *Historia nauki* liczy 39 pozycji w czterech poddziałach: 1. *Zagadnienia ogólne* (13 pozycji), 2. *Historia poszczególnych dyscyplin* (5 pozycji), 3. *Historia instytucji naukowych* (4 pozycje), 4. *Biografika naukowa* (17 pozycji).

Z. Br.

O. W. Bunakowa, R. W. Kamieniecka ja, *Bibliografija trudow Instituta etnografii im. N. N. Miklucho-Maklaja 1900—1962*. Izdatielstwo „Nauka”, Leningrad 1967, ss. 281.

W Związku Radzieckim wydano dotychczas wiele spisów bibliograficznych z zakresu etnografii i nauk pokrewnych¹. Przy końcu 1967 r. pojawiła się nowa bibliografia rejestrująca prace, jakie wyszły z Instytutu Etnografii im. N. N. Miklucho-Maklaja od chwili utworzenia Instytutu do 1962 r.

* Według informacji *Wykazu polskich bibliografii nie opublikowanych* — w Bibliotece Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Warszawskiego znajduje się masyzynopsis wykonanej w 1961 r. przez Teresę Majewską pracy magisterskiej, stanowiącej bibliografię „Nauki Polskiej” za lata 1918—1947 (925 poz.).

¹ W ostatnich latach wydano następujące bibliografie: M. J. Melc, *Russkij folklor. Bibliograficzeskij ukazatel 1917—1944*. Leningrad 1966, ss. 682; M. J. Melc, *Russkij folklor. Bibliograficzeskij ukazatel 1945—1959*. Leningrad 1961, ss. 401. Nieco publikacji z zakresu etnografii rejestruje bardzo dobrze opracowana bibliografia archeologii radzieckiej: *Sowietskaja archietogiczeskaja litteratura. Bibliografija 1918—1940*. Moskwa—Leningrad 1965, ss. 376.

W głównym zrebie bibliograficznym zarejestrowano 5 195 opisów publikacji. Obok zawartości wydawnictw periodycznych, zbiorowych i monografii zarejestrowano także dysertacje i referaty ze zjazdów, konferencji i sesji naukowych. W spisie nie uwzględniono jedynie materiałów zawartych w wydawnictwie *Sowietskaja archieologija*.

Całość materiału podzielona została na 5 głównych działów. Do pierwszego działu (*Prace o charakterze ogólnym*) weszły publikacje poświęcone organizacji i historii etnografii, metodyce badań etnograficznych, organizacji instytucji krajoznawczych. Dział drugi (*Ogólne i teoretyczne prace etnograficzne*) zawiera publikacje dotyczące etnogenezy, historii kultury, języka, narodowego piśmiennictwa i sztuki, historii religii, problemów narodowych i kolonialnych. W dziale trzecim (*Etnografia narodów ZSRR*) i czwartym (*Etnografia innych narodów*) opisy bibliograficzne ułożone zostały według zasady geograficznej, tytułami poddziałów są nazwy okręgów geograficznych ZSRR i nazwy kontynentów świata. Dział piąty poświęcony jest wyłącznie pracom antropologicznym.

Autorzy bibliografii usiłowali włączyć do spisu bibliograficznego recenzje prac wydanych przez Instytut, zamieszczone w piśmiennictwie zarówno radzieckim, jak i światowym. Zamierzenie to nie zostało w pełni zrealizowane. Nie uwzględniono np. recenzji i dłuższych omówień prac Instytutu w polskich czasopismach fachowych z dwudziestolecia międzywojennego.

Użyteczność bibliografii podnoszą dwa indeksy: nazw etnograficznych i osób.

Instytut Etnograficzny im. N. N. Mikłuczo-Makłaja był i jest najważniejszą radziecką instytucją naukową w dziedzinie etnografii i antropologii, stąd bibliografia jego prac daje nie tylko pełny obraz działalności Instytutu, ale też obraz rozwoju etnografii w Związku Radzieckim do 1962 r.

Jerzy Róziewicz

Z C Z A S O P I S M K R A J O W Y C H

HISTORIA NAUKI PRZEKRACZA BARIERĘ DŹWIĘKU

Do przekroczenia bariery dźwięku przyrównać można ukazanie się poważnej recenzji książki historycznonaukowej w polskim czasopiśmie społeczno-literackim. Bohaterem tego wyczynu jest znakomita książka T. S. Kuhna *Struktura rewolucji naukowych*¹, a miejscem, gdzie został dokonany — nr 21/1968 dwutygodnika „Współczesność”. Autorem recenzji, zatytułowanej *Autodestrukcja mitu nauki*, jest Marek J. Siemek.

Myślą przewodnią recenzji jest stwierdzenie, że Kuhn podkopuje „wiarę w sensowność tradycyjnego pojęcia nauki [...] ożywionego przekonaniem o postępującym i kumulatywnym charakterze działalności naukowej”, przyczyniając się w ten sposób do zacierania „ostrej dotąd granicy między nauką a innymi «nienaukowymi» formami świadomości społecznej” (jak się przy tym zdaje, M. J. Siemek do takich form zalicza także i nauki humanistyczne).

Słusznie w zasadzie ujmując istotne koncepcje książki, autor recenzji przypisuje jednak Kuhnowi silniejsze tendencje demystyfikatorskie, niż to jest w rzeczywistości. Kuhn bowiem bliższy jest marksistowskiemu ujęciu zbliżania się nauki do prawdy absolutnej przez kolejne prawdy względne, niż mu to przypisuje M. J. Sie-

¹ Por. recenzje z oryginału angielskiego i z przekładu polskiego tej książki w nrach 4/1963 (ss. 559—564) i 4/1968 (ss. 825—827) „Kwartalnika”.